

Vznešení Buddhovy žáci

Král Suddhodana

Král Suddhodana

Úvod

Suddhodana byl králem *Kapilavatthu* a v historii je znám jako otec *Buddhy Gotamy*¹. Uvádí se, že byl jeho otcem v mnoha předchozích zrozeních, např. v *Katthahari*, *Alianachitta*, *Susimā*, *Bandhanagara*, *Kosambi*, *Mahadhammapala*, *Dasaratha*, *Hatthipala*, *Mahā-Umagga* a *Vessantara Jātaka*. *Suddhodana* znamená ten, kdo pěstuje čistou rýži¹.

Byl panovníkem rodu *Sakyů*, jejichž území se nacházelo ve starověké Indii v dnešním jižním Nepálu. Jeho rodiči byli král *Sihahanu* a *Kacchanā*. Měl čtyři bratry, a to *Dhotadanu*, *Sakkodanu*, *Sukkodanu* a *Amitodanu*, a dvě sestry, *Amitā* a *Pamitā*. Jeho hlavní chotí byla *Māya*, matka *Siddhatthy Gotamy*; po její smrti se však jeho hlavní chotí stala její mladší sestra *Pajāpatī*.

Když se *Siddhattha Gotama* narodil, mudrc *Asita* navštívil králův dvůr pozdravit nově narozeného prince. Dítě položilo *Asitovi* nohy na hlavu. Král byl velice překvapen a dojat se dítěti se poklonil. Podruhé se mu poklonil při obřadu orby, kdy dítě sedělo pod stromem *Jambu* a bylo pohrouženo do meditace.

Protože věštcí předpověděli, že dítě bude buď poustevníkem nebo králem, věnoval mu zvláštní péči, aby se zdrželo těch věcí, které by ho mohly inspirovat k tomu, aby se zřeklo světského života.

Přání krále Suddhodany se setkat s Buddhou

Když se *Gotama* stal mudrcem, zpráva o jeho osvícení se šířila na míle daleko.

Jednoho dne, když Buddha pobýval u *Rājagahy* a vyučoval Dhammu, zpráva se dostala ke sluchu zestárlého krále *Suddhodany* a jeho úzkostlivá snaha vidět svého osvíceného syna byla stále silnější a silnější. Postupně při devíti příležitostech poslal devět dvořanů, pokaždé s velkým doprovodem, aby pozvali Buddhu do *Kapilavatthu*. Proti jeho očekávání všichni vyslechli Dhammu, a když dosáhli *arahatství*, vstoupili do *Saṅghy*. Jelikož *arahati* byli ke světským záležitostem lhostejní, poselství Buddhovi nepředali.

Zklamaný král nakonec poslal jiného věrného dvořana, *Kāludāyiho*, který býval Buddhův kamarád z dětství. Souhlasil s tím, že půjde, jakmile měl zajištěno povolení, že může vstoupit do *Saṅghy*.

Jako ostatní, měl i on štěstí, že dosáhl *arahatství* a připojil se k *Saṅgze*. Na rozdíl od ostatních však poselství Buddhovi předal a přesvědčil jej, aby svého starého královského otce navštívil. Jelikož doba pro cestování byla nevhodnější, Buddha, doprovázen velkou družinou svých žáků, cestoval celou vzdálenost v menších etapách, přičemž cestou vyučoval Dhammu. Do *Kapilavatthu* tak postupně dorazil za dva měsíce.

¹ V pálijském kánonu jsou pouze dvě rozpravy, které výslovně zmiňují *Suddhodanu*: DN 14, *Mahāpadāna sutta*, a ve veršovaném prologu Sn 3.11, *Nālaka sutta*. V každé z těchto promluv je *Suddhodana* představen pouze jako Buddhův otec a jako *Sakyanský* vládce.

Konaly se přípravy, aby sídlil v parku *Nigrodha*, jednoho příslušníka *Sākyů*². Domýšliví postarší *Sākyové*, kteří si mysleli: „On je náš mladší bratr, náš synovec, náš vnuk,“ řekli mladé princezně: „Vzdej mu poklonu, my budeme sedět za tebou.“ A sedli si, aniž by mu prokázali řádnou úctu. Buddha jejich pýchu potlačil tím, že se vznesl do vzduchu a předvedl dvoji zázrak³. Když král tento neobyčejný jev uviděl, poklonil se mu se slovy, že toto je jeho třetí pozdrav⁴. Všichni *Sākyové* potom byli nuceni prokázat mu patřičnou úctu. Na to Buddha sestoupil z oblohy dolů a sedl si na sedadlo pro něj připravené. Pokoření příbuzní usedli na svá místa, dychtiví vyslechnout jeho učení.

V tomto okamžiku nečekaná dešťová sprcha dopadla na *Sākyové* příbuzenstvo. Tato zvláštní událost vyústila v diskusi mezi nimi. Buddha na to vyložil *Vessantara jātakū*⁵ aby ukázal, že podobná příhoda nastala v přítomnosti jeho příbuzných v jednom z minulých zrození.

Sākyové byli potěšeni rozpravou a odešli nevědouce, že byla jejich povinnost pozvat Buddhu a jeho žáky na oběd. Ani krále nenapadlo, aby Buddhu pozval, ač si pomyslel: „Jestli syn nepřijde k mému domu, kam půjde?“ Když však přišel domů, nechal připravit několik druhů jídla v očekávání jejich příchodu do paláce.

Buddha na obchůzce za almužnou

Obrácení krále Suddhodany

Jelikož neměli žádné zvláštní pozvání na almužnu následujícího dne, Buddha a jeho žáci se vypravili za almužnou k domům občanů *Kapilavatthu*. Než vyšli, Buddha uvažoval: „*Šli buddhové minulosti, když vstoupili do města svých příbuzných, přímou cestou do domů příbuzných, nebo šli přijímat almužny dům od domu podle pořadí?*“

Když si uvědomil, že tak činili dům od domu, odešel za almužnami do ulic *Kapilavatthu*. Když se král dověděl od své snachy *Yasodhary* o zdánlivě nevděčném chování Buddhy, byl vysoce rozrušen a spěchal na místo děje. Po jeho pozdravení Buddhu oslovil: „Synu, proč mne

2. Ačkoli je *Suddhodana* často zobrazován a zmiňován jako král, většina nejnovějších vědeckých prací o této otázce vyvrací názor, že byl panovníkem. Mnoho významných badatelů uvádí, že *Sākyká* republika nebyla monarchií, ale spíše oligarchií, v níž vládla elitní rada složená z bojovníků a ministerské třídy, která si vybírala svého vůdce neboli rádzu (*rājā*). Přestože *rājā* mohl mít v *Sākyké* domovině značnou autoritu, nevládl autokraticky. Důležité otázky se projednávaly ve vládnoucí radě a rozhodnutí se přijímala na základě konsensu. Navíc v době *Siddhatthova* narození se *Sākyká* republika stala vazalským státem většího království *Kosala*. Hlava *Sākyké* oligarchické rady, *rājā*, nastupoval a setrval ve funkci pouze se souhlasem krále *Kosaly*.

3. *Jamaka pātihārija*, často překládáno jako ‚dvoji zázrak‘, je psychický jev, který může učinit jen Buddha. Svoji psychickou silou způsobuje, že oheň a voda vycházejí z pórů jeho těla současně. Komentář *Paṭisambidāmagga* uvádí, že ohněm a vodou jsou míněny červené a modré paprsky.

4. Poprvé jej pozdravil, když uviděl, jak nohy vnoučka spočinuly na hlavě askety *Asity*, jemuž dítě prokázalo úctu. Jeho druhý pozdrav se uskutečnil na slavnosti orby, kdy uviděl vnoučka sedět se zkříženými nohama na lůžku, ponořeného do meditace.

5. Viz. *Jātaka* VI, 547, str.479; *Dhammapadaṭṭhakathā* III, str. 163-164. Toto zajímavé vyprávění, které je nejdelší v komentáři *jātak*, osvětluje jeho nesrovnatelnou velkomyslnost.

ničíš? Jsem překonán studem, když vidím, že žebráš o almužny. Je to správné pro tebe, kdo vždy cestoval pod zlatými baldachýny, abys chodil za almužnou právě v tomto městě? Proč mne přivádíš do ostudy?“ „Nepřivádím tě do ostudy, velký králi! Řídím se zvykem svého rodokmene,“ odpověděl ke královi překvapení Buddha. „Ale, drahý synu, je to zvyk mého rodokmene získávat živobytí sbíráním almužen? Nepochybně náš je rodokmen bojovníků *Mahāsammata* a ani jediný bojovník nešel za almužnou.“

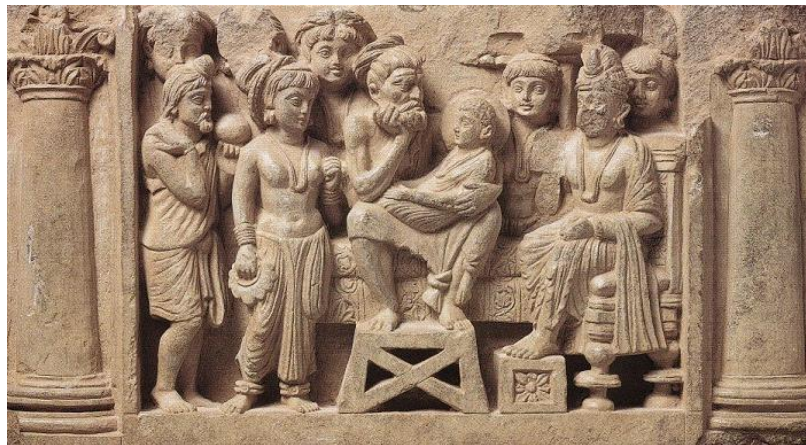
„Velký králi! To není zvyk tvého královského rodokmenu, nýbrž je to zvyk mého rodokmenu *Buddhů*. Několik tisíc *Buddhů* žilo pomocí sbírání almužen.“

Tehdy, stojíce na ulici, Buddha takto napomenul krále: „Vzchop se a neztrácej bdělost (když stojíš před dveřmi pro almužny). Ved' spravedlivý život. Spravedliví žijí šťastně v tomto i na onom světě.“⁶

Když toto král uslyšel, uvědomil si pravdu a dosáhl prvního stupně svatosti (*sotāpatti*). Okamžik na to uchopil Buddhovu mísu a po uvedení ho a jeho žáků do paláce, je obsloužil vybranými jídly. Na konci jídla ho Buddha opět napomenul takto:

„Ved' spravedlivý život a ne život zkažený. Spravedliví žijí šťastně jak na tomto světě, tak i v příštím.“⁷ Král poté dosáhl druhého stupně svatosti (*sakadāgāmi*) a též *Pajāpati Gotamī* dosáhla prvního stupně svatosti (*sotāpatti*).

Při jedné pozdější příležitosti, kdy král vyprávěl Buddhovi, jak odmítl uvěřit, že jeho syn zemřel následkem přísné askeze, aniž by dosáhl svého cíle, Buddha přednesl *Dhammapāla-jātaku*,⁷ aby ukázal, že i v jednom minulém zrození král odmítl uvěřit, že jeho syn zemřel, ač mu byla ukázána hromada kostí. Tentokrát král dosáhl třetího stupně svatosti (*anāgāmi*). Na své smrtelné posteli král vyslyšel *Dhammu* od *Buddhy* naposledy a dosáhl *arahatství*. Po prožití sedmi dnů dokonalého štěstí osvobození (*nibbāna*) zemřel jako laický *arahat*, když Buddhovi bylo asi čtyřicet let.

⁶. Dhammapada v.168 ⁷. Dhammapada v.169

Překlad a výklad textu: Bhikkhunī Visuddhi

Zdroj: přeloženo z anglické verze Buddha and his Teaching; Nārada thera; Buddhist Public Society, Kandy, Sri Lanka; Původní překlad Josef Marx. Foto: 1. Ivory carved tusk depicting Buddha life stories; National Museum, New Delhi. 2. *Sanchi*, průvod krále *Suddhodany* z *Kapilavattu*, kde se setkal se svým synem Buddhou vznášejícím se ve vzduchu (hlava zvednutá ve spodní části panelu). Sen *Mahā Mayi* je v horní části panelu. 3. Král *Suddhodhana* kárá *Buddhu*, aby nechodil za almužnou. 4. Proroctví *Asity*, indo-řecké umění, Gandhara.